

Andrej Hozjan

dr. znanosti, izr. prof. na Oddelku za zgodovino,
Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru,
Koroška c. 160, SI-2000 Maribor,
e-naslov: andrej.hozjan@um.si

ZEMLJIŠKA POSEST, PRIHODKI IN GOSPODARJENJE ŽUPNIJE VOJNIK V IZBRANIH TEREZIJSKIH VIRIH

1 UVODNI VSEBINSKI NASTAVKI

Raziskovalci¹ starejše in novejše preteklosti župnije Vojnik so za vsebine iz obdobja njene historične poti radi posegali po različnih vrstah virov. Nastala je lepa zbirka raznovrstnih objav², ki jo je začel znameniti Ignacij Orožen (1819–1900) s še danes kapitalnim delom o Lavantinski škofiji v osmih zvezkih; zadnji vsebuje tudi obilo informacij in zbranega gradiva o preteklosti župnije³. Tu je potrebno takoj dodati, da je Orožnovo delo nastajalo v večji meri na podlagi najdenih ohranjenih materialov v župnijskih pisarnah in tamkajšnjih arhivih. Pisanje o tovrstnih vsebinah iz terezijanske dobe, ki jo zamejujeta letnici vladarskega začetka deželne kneginje Marije Terezije Habsburške in njene smrti (1740–1780), je danes že kar oteženo glede na raznovrstnost, dosegljivost in količino takratnih virov. Orožen jih ob svojem prihodu na župnijo ni našel ali pa jih – morebiti zavoljo njihove količine (?) – ni želel vključiti v svoj opis. Pričujoča razprava želi opozoriti na nekatere lažje dostopne terezijanske vire o župniji, kot tudi o drugih vojniških ustanovah, s pogledom na gospodarjenje z župnijskim nepremičnim premoženjem, se pravi z zemljiško posestjo in podložniki, ki jih je župnija takrat imela.

¹ Objava je del raziskovalnega programa *Preteklost severovzhodne Slovenije med slovenskimi zgodovinskimi deželami in v interakciji z evropskim sosedstvom*, št. P6 – 0138 (A), ki ga financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije.

² Prim. izbrano bibliografijo o župniji Vojnik v: Bogdan Kolar, *Pod varstvom sv. Jerneja. Župnija Vojnik nekoč in danes*, Vojnik 2023, str. 149.

³ Ignaz Orožen, *Das Bisthum und die Diözese Lavant. VIII. Theil. Das Dekanat Neukirchen*. Maribor (Marburg) 1893, str. 223–291.

Terezijanska davčna rektifikacija na podlagi takratnega zemljiško-posestnega premoženja je bila kompleksen, dobro desetletje trajajoč proces, katerega izvedba je v deželi Štajerski sprožila množino opravljenih delovnih postopkov in izpisane količine dokumentacije.⁴ Sestavni del procesa je bil med drugim tudi nastanek terezijanskega katastra, ki je sploh prvič v stoletjih razvoja tukajšnje zemljiške posesti, kolikor je bilo takrat možno, natančno opredelil vse lastnike: cerkvene in posvetne posestnike, količine, zvrsti in kvalitativne dejavnike, popisal podložnike, njihove obveze oz. obremenitve, dajatve itd. Dobljene podatke so v letih po oddaji prvotne najave morali dopolnjevati, oblast pa jih je nato večkratno preverjala. Serijo arhivskih kartonov z ohranjenimi terezijanskimi katastrskimi vložnimi akti dežele Štajerske so v Štajerskem deželnem arhivu v Gradcu na kratko poimenovali kar *Maria-Theresianischer Kataster* (MTK). Vsebuje na stotine najavnih pol s podatki s takratnih zemljiških gospostev ter cerkvenih, bratovščinskih, samostanskih, krajevnih (mesta, trgi) in posamičnih zasebnih posestnikov. Predmet razprave bo v osnovi le katastrski vložni akt župnije Vojnik z dokumenti in primerjava tamkajšnjih navedb z Orožnovimi zapisi o župnijski nadarbini.⁵

Za ilustracijo takratnega stanja njenih nepremičnin je ustrezno pogledati najprej podatke o Vojniku iz prvega terezijanskega popisa hiš iz leta 1754 v deželi Štajerski. Popis je že pred desetletji sumarično predstavil Jože Curk (1924–2017), ki pa o ideji in namenu njegovega nastanka ni imel prave informacije. Piše namreč, da »je bil izveden v zvezi s predvideno davčno reformo«. Dejansko ga je vladaričin dvor pripravil v sklopu niza vojaških reform za ustvaritev korpusa obvezne naborniške vojske. Tudi ni res, da se »je omejil na seznam naseljenih hiš in hišnih gospodarjev«, saj podatkov o naseljenih ali praznih hišah v popisnih polah ni.⁶ Popis je predstavil obstoječe obdavčene in neobdavčene hiše ali kajže – ne glede na pravkar omenjeni kriterij – in njihove lastnike v mestih in trgih, ali podložne hišne gospodarje na zemljiških posestih v okvirju vsake od petih štajerskih deželnih četrti. O podatkih ne gre dvomiti, saj so jih uradne osebe morale oddajati na sedež celjskega okrožnega glavarstva / kresije hkrati z zaprisego o njihovi verodostojnosti, le-to pa jih je nato lahko kadarkoli preverilo. Ta deželnoknežji urad je v toku tistega leta dobil čez 245 popisnih pol. Popisane so bile tudi te tri samostojne popisne enote v Vojniku: trg, ki torej ni bil več sestavni del kakega od gospostev, temveč deželnoknežji komorni trg, župnija in podružnična cerkev sv. Florijana.⁷

⁴ Kot temeljno študijo o rektifikacijskem procesu na Štajerskem glej: Bernhard Hackl, *Die Theresianische Steuerrektifikation in der Steiermark 1748-1763*, v: *Zeitschrift des Historischen Vereins für Steiermark*, Jg. 89/90 (1998/99), str. 165–225.

⁵ Prim. vsebino celotnega razdelka *Die Pfarrpründe v: Orožen, Das Bisthum VIII*, str. 250–253.

⁶ Jože Curk, *Slovenska Štajerska v popisu iz leta 1754*, v: *Kronika* 35, zv. 1/2 (1987), str. 4–8.

⁷ *Steiermärkisches Landesarchiv Graz (StLA), Häuserzählung 1754*, Cillier Kreis, Karton 18, pop. št. 58 trg Vojnik, pop. št. 58a župnija Vojnik, pop. št. 59 podružnična c. sv. Florijana.

Trg Vojnik je tu zabeležil 82 hiš in kajž, kar pa zagotovo ni bilo popolno število nepremičnin v kraju. Nekaj vojniških bivališč se je namreč znašlo tudi v popisu bližnjega zemljiškega gospodstva Tabor (*Weixelstetten*).⁸ Njihovi lastniki so torej živeli v trgu kot kmečki ali nekmečki podložniki (kajžarji) tega gospodstva in so bili obdavčeni v tem sklopu. Seveda niso mogli imeti pravic tržana. Od vseh v trgu popisanih hišnih lastnikov so bili v dobri polovici kajžarji, preostali pa so imeli delno polovične ali četrtsinske kmetije, in obrtniki kot najuglednejši tržani. Tudi recimo takratni trški sodnik je imel polovično kmetijo. Župnija sv. Jerneja je najavila pet podložnih hiš, o katerih več v nadaljevanju; podružnica sv. Florijana pa dve hiši. Druge njene takratne podružnice niso najavile ničesar.

Terezijanski kataster dežele je še bistveno obsežnejši sklop virov kot popis hiš. Na celjsko okrožno glavarstvo je od konca štiridesetih let 18. stoletja prihajala množica spisov z raznimi zahtevanimi podatki o stanju vsake od posesti. Vsako prispelo posestno polo so zabeležili v seznam in nato izpisali obsežen velikoformatni repertorij⁹ za celotno celjsko okrožje. Iz njega so razvidni le najbistvenejši podatki o takrat obstoječi posesti: vsota njene imenjske cinitve v imenjskih funtih, šilingih in denaričih (im. f., š, den) in letne denarne obveze dominikalnega in rustikalnega davka, kar bo razvidno iz tukajšnjih podatkov o 'vojniških' posestnih enotah. Oblasti je tedaj že zanimalo tudi, kaj je vsak od lastnikov posesti počel z njo oz. kako je z njo gospodaril. Ta davek je bil fiksiran in vsakoleten; ne sme pa se ga zamenjevati z rednim letnim davkom od prebivalstva – mest in trgov oz. na gospodstvih od podložnikov.

Trg Vojnik je imel glede na vložni akt v teh letih kar lepo nepremično imenje v oceni 26 im.f. 7 š 22 den, za kar je bil dolžan plačevati skupaj 343 goldinarjev (gld) 49,5 krajcarjev (kr) letnega deželnega davka, od tega pa kar 289 gld 53 1/2 kr rustikalne (zemljiško-gospodske) obveze. To je pomenilo, da je imel v glavnem podložne kmete ali kajžarje, v manjši meri pa še obdelovalno zemljo – polja, ki jih je trško vodstvo oddajalo v letni najem ali obdelovalo v lastni režiji z obveznim delom (tlako) teh podložnikov. Spisovno gradivo je skromno, le potrditve vsega pravkar zapisanega.¹⁰

Župnija sv. Jerneja je tedaj najavila dominikalno in rustikalno nepremično imenje v skupni oceni imenjske vrednosti 1 im.f. 5 š 8 den, od katerega je oz. naj bi letno dobivala v denarju izraženo skupno 192 gld 5 kr prihodkov, za kar je bila dolžna plačevati letno skupaj 65 gld 51 kr davka, od tega pa je dominikalna obveza znesla skorajda tri četrte vsote.¹¹ Zajemalo je dve podložni polkmetiji in

⁸ Prav tam, pop. št. 223 gospodstvo Tabor (*Weixelstetten*).

⁹ StLA, Maria-Theresianischer Kataster (MTK), Cillier Kreis, Repertorium B(and) Nr. 185 (dalje: Repertorij) s 420 oštevilčenimi foliji.

¹⁰ Prav tam, zap. št. 55, fol. 49, trg Vojnik: *Begültung 26 # 7 B 22 d. Landesfürstliche Gaben: Pro Dominicali 53 Fl 56 Kr; Pro Rusticali 289 Fl 53 1/2 Kr*. Za vložni akt glej MTK, Cillier Kreis, Nr. 55 H.

¹¹ Repertorij, zap. št. 9, fol. 299, župnija Vojnik: *Rectificirter Befund: Mayrschaft und Urbarial-Nutzungen 192 fl 5 kr; Begültung 1 # 5 B 8 d. Landesfürstliche Gaben: Pro Dominicali 48 fl 1 kr; Pro Rusticali 17 fl 50 kr*.

tri kajžarije, več polj, travnikov in pašnik. Za dve v popisu hiš leta 1754 popisani hiši, podložni podružnici sv. Florijana¹², katastrskega vložnega akta najverjetneje sploh ni bilo, saj ga niso vpisali v repertorij. Zato pa je prišla najava za posest tukajšnje župnijske bratovščine sv. Florijana, ki je obsegala le rustikalno posest v ocenitvi 2 im.f. 5 š 21 den, saj zanjo namreč ni plačevala dominikalnega davka, le rustikalno obvezo 29 gld 9 kr.¹³ Na tem mestu je v repertoriju tudi zanimiv dopis o usodi druge takratne vojniške podružnice, ki je sicer že znana¹⁴: Na temelju oblastne odredbe z dne 8. junija 1787 št. 16853 so podružnično cerkev (*Tochterkirche*) Marije sedem žalosti (*Maria 7 Schmerzen*) v Vojniku zaprli. Njeno denarno premoženje so prenesli v verski sklad, njene zemljiške posesti pa vključili v okvir državnega gospostva Konjice. Tako je z letom 1829 vsota im. cenitve le-te znesla le še 2 im.f. 2 š 14 3/4 den (*Begültung: 2 # 2 β 14 ¾ d*).¹⁵

Za posest beneficija sv. Florijana v Vojniku je najavo vložil tedaj že aktualni lastnik konkretne nepremičnine Marija Jožef baron pl. Dienersperg (1744–1821). Šlo je za prej h kuhinji beneficija spadajoč manjši mlin (*Kuchleigen Mühl*) s pripadajočo posestjo, kar je omenjeni odkupil leta 1751.¹⁶ Kaj več o tej najavi ostaja neznano. Baron ga je prodal Ignacu Pavlu pl. Reßingen (1765–1833), ki je kot lastnik vpisan za leto 1803; po njegovi smrti ga je dobil sin Janez Nepomuk vitez pl. Resingen (1812–1885), kot lastnik vpisan za l. 1836.¹⁷

Hkrati se je v petdesetih in šestdesetih letih 18. stoletja v zapisnike goriških nadškofijskih oz. arhidiakonatskih vizitacij vneslo nekaj podatkov o župnijskih nepremičninah. Leta 1751 jih sicer ni možno najti – a že stavek o ob vizitaciji prisotnih mežnarjih vojniških cerkva¹⁸ omogoča sklepanje, da so neko posest pač morali upravljati. Pet let pozneje so v stavku o vojniški župnijski posesti navedeni vinograd s sto koli v goricah *in monte Podvennig*, najverjetneje ga je župnija hasnovala oz. imela v najemu po gorskem pravu, in več polj ter travnikov, za katere so dobivali letne najemne obveze. V istih goricah (*in colle Podvennig*) je manjši vinograd, last gospostva Zalog, prav tedaj gorskopravno hasnovala tudi vojniška podružnična cerkev sv. Marjete ter hkrati še nekaj travnikov. Cerкви sv. Florijana in Device Marije pa sta hasnovali vsaka en vinograd v drugih goricah ter prva še nekaj polj in travnikov, druga pa le travnike, kar sta vse dajali v letni najem kmetom.¹⁹

¹² Le-ta je to posest obdržala do leta 1816, ko jo je prodala trgu. Prim. Orožen, *Das Bisthum VIII*, str. 233.

¹³ Repertorij, zap. št. 6, fol. 377, Bratovščina župnijske cerkve sv. Jerneja v Vojniku s podružnicama sv. Florijana in Naše ljube Gospe: *Begültung 2 # 5 β 21 d. ... Pro Rusticali 29 Fl 9 Kr*; prim. še Orožen, *Das Bisthum VIII*, str. 233.

¹⁴ Prim. Kolar, *Pod varstvom sv. Jerneja*, str. 92–93.

¹⁵ Prim. o tem še Orožen, *Das Bisthum VIII*, str. 238–242.

¹⁶ Prav tam, str. 234–236.

¹⁷ StLA, MTK, Cillier Kreis, Repertorij, zap. št. 20, fol. 227. Konkretnega spisa v arhivu žal niso našli.

¹⁸ Anton Ožinger, *Vizitacijski zapisniki savinjskega arhidiakonata goriške nadškofije 1751–1773*, Ljubljana 1991, str. 166: *Constituti syndici harum ecclesiarum*.

¹⁹ Prav tam, str. 262–265. Lokacija goric *Podvinnig* je tu zabeležena tudi na str. 430.

Katastrska vložna akta iz Vojnika sta bila še dva. Takratni tržan Matija Promberger (tudi Pramberger) je kot aktualni lastnik 21. avgusta 1750 najavil res minimalne obveze za manjše polje, s katerega naj bi se običajno dobilo nič več kot pol graškega četrta rži. Njegov prejšnji lastnik Luka Cigan (*Ziggän*) je zato v naslednjih letih vložil zahtevo za kar dve kontrolni preverbi podatkov.²⁰ Zanimivo: istega dne 21. 8. 1750 je bila na celjskem okrožnem glavarstvu vložena tudi v Vojniku izpisana najava Andreja Rožmana (*Roßmann*), lastnika dveh polj in travnika, v znesku imenjske cenitve 1/2 im.f. ali 4 š. Eno polje je ležalo v uradu Vojnik na ledini, imenovani »v Lokah« (*zu Lokah*), s katere je običajno dobil dva graška četrta rži, in je bilo davčno podložno deželi. Drugo polje in travnik je imel že več let v najemu Matija Strmšek (*Stermbscheckh*), na katerih se je običajno pridelalo dva graška četrta »žita« (*Khorn*). Obe polji, če le nista bili poplavljeni, sta bili kar dobro plodni in dajali dober pridelek. Tudi ta podatek sta nato v letih 1752 in 1758 preverjali kar dve kontroli prvotne napovedi.²¹

2 ŽUPNIJA SV. JERNEJA V VOJNIKU V TEREZIJSKEM KATASTRU

V obdelanih virih se pojavljata imeni dveh takratnih vojniških župnikov, točneje vikarjev. Maksimilijan Antonij Kvas je po Orožnu na župniji nastopil leta 1739 in ostal v službi do smrti aprila 1751. Prav nenavaden je zapis v takratni župnijski pokopni (tudi: mrliški) knjigi, ki pravi, da je umrl 9. aprila in bil pokopan še isti dan (!?). Vojniški domačin Gašper Rupnik – že mesec zatem je v vizitaciji označen kot *vicarius perpetuus*²² – je torej zagotovo nastopil takoj po Kvasovi smrti.²³ Nadškofijska vizitacija župnije leta 1760, ko je imel 47 let, je zabeležila, da je tedaj bil *parochus loci per annos 10*, in je to ostal še lepo število let, vse do smrti v 1790.²⁴

Po župniku Kvasu izpisana prvotna katastrska najava se je zgodila septembra leta 1749, ko je v Gradec poslal izgotovljen župnijski urbar v obliki enovitega papirnega spisa z več eno- in dvostranskimi tabelami, v katerih je popisal posebej župnijske nepremičnine, posebej desetinske registre ter obveze njenih podložnikov do nje, in posebej denarne izdatke in naturalne obveze župnije.²⁵ Nedvomno je vse izpisal sam, saj je pisava – spremni dopis sicer ni ohranjen – do njegove končne potrditve verodostojnosti podatkov, podpisa in pečata

²⁰ StLA, MTK, Cillier Kreis, Repertorij, zap. št. 142, fol. 141; vložni akt glej MTK, Cillier Kreis, Nr. 142, rdeč naprstni pečat in podpis lastnika M. P.

²¹ Prav tam, zap. št. 162, fol. 162: *Begültung* - # 4 B - d; vložni akt glej MTK, Cillier Kreis, Nr. 162 H, rdeč naprstni pečat in podpis A. R.

²² Ožinger, *Vizitacijski zapisniki savinjskega*, str. 166.

²³ Prim. Orožen, *Das Bisthum VIII*, str. 256–257; prim. še: Nadškofijski arhiv Maribor, Matične knjige, matricula-online.si Vojnik sign. 04488 – mrliška knjiga 1702–1754, sken stran 0156–0157. <https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/vojnik/04488/?pg=79>.

²⁴ Prim. k temu še Ožinger, *Vizitacijski zapisniki savinjskega*, str. 467 in 855.

²⁵ StLA, MTK, Cillier Kreis, Nr. 9 Pf. Manjši del dokumentov v vložnem aktu je nedatiran.

enaka. Po premisleku se zdi idealna oblika predstavitev teh dokumentov v obliki običajnega teksta in nekaj hkratnih enostavnih preglednic.

Prva papirna pola spisa ima na svoji zaključni strani zapis o takratnih ocenjenih tržnih vrednostih pridelkov, ki jih je župnija dobivala kot desetinske prihodke: »*Graški četrt žitaric je v teh krajih vrednoten po povprečnih vrednostih. Po odštetju transportnih stroškov znaša vrednost četrta pšenice 1 gld 30 kr, 'žita' 1 gld, ovsa 30 kr, prosa (Hiersch) 54 kr in ajde (Hiden) 51 kr. Sicer pa so obveze s teh polj običajne kot v smislu z njiv, zasajenih z naštetimi pridelki; ti zneski se računajo po vrednostih količin pridelka v povprečnih letinah in znašajo ... Pridelek ajde se računa na ... En na enovprežnem vozu naložen tovor 'sladke krme'/sena (Sießes Fueder Heü) se tu obračunava s po 1 gld 30 kr vrednosti, tovor 'kisle' (deto Sauers) pa po 1 gld. To župnišče ne dobiva nikakršnih gorninskih služnosti, nima ne lastnih mlinov ne ribnikov; zato tabel z označbami črk B in C niso izpisali.*«

Naslovnici²⁶ spisa sledijo tabelarični prikazi posamičnih dejstev, kot prva dvostranska popisna tabela A vseh župnijskih dominikalnih nepremičnin: zasejanih njiv, vrtov, travnikov in pašnika.²⁷ Velikost njive so ovrednotili v količinah posevka ozimne rži na njih, izražene so v porabljenih poravnanih mernikih za graški četrt. Glede na razvrstitev teh površin v tabeli so bile v sklopu župnijskega marofa (*Pfarrhöflichen Mayrhoffs*), ki je stal pri župnišču, popisane: velika njiva na ledini *großen feldt*, njiva *in Verbie*, tri njivice (v skupnem obsegu ene večje), imenovane *Paschnig*, in njiva *Vidim*. Vseh šest je bilo prostih desetinskih obvez, zasejali pa so jih s skupaj 11 četrti in 3 maseljci ozimne rži. Ob njih sta semkaj spadala še zelenjavni vrt *in Verbie* in kuhinjski vrtiček tik ob župnišču, oba seveda brez zimskega posevka, skupaj torej osem površin. Travniki (*Wiessen*) so bili štirje, vsi na istih lokacijah kot njive: na ledini *Zu Vnter Verbie* je dajal »kislo« krmo, dva na ledinah *Paschnig* in *Vidim* prav tako, medtem ko je velik travnik ob župnišču dajal več »sladke« kot »kisle« krme/sena. Na pašniku (*Hut Weyden*), imenovanem *Videm*, je župnija imela stajo za živino in v njej dva konja, dva vola in dve teleti, medtem ko je štiri krave dala v rejo v sosesko Dobrova v smislu »železne živine«²⁸. Vendar je bilo s temi kravami kot tudi s preostalimi omenjenimi živalmi nekaj problemov: zavaljo večjega števila druge živine jim tamkajšnja paša ni zalegla v celoti, zato so ji morali prinašati dodatno

²⁶ Prav tam. Za zaključno stran in naslovnico velja: prav tam, *Viertl Cilli Pfarrhoff Hochenegg A Bekhantnus Tabell Yber alle Mayrhoffs Realitäten*.

²⁷ Prav tam, *Bey nach benannten Pfarhoff befindeten Sich realitäten, alles nach der Ansath des Wintter roggens auf gestrichene maas nach dem gräzer Virtl gerechnet*.

²⁸ Prav tam, v viru označeno kot S: V: *Khüe*; v drugem dokumentu pa z bolj znano oznako R:(eden)*do Vih* – glej naslednjo op. in transkripcijo tega dokumenta v prilogi 1. O pojmu »železna živina« glej več v: Jože Maček, »Eisernes Vieh« im Eigentum einiger untersteirischer und kärntnerischen Kirchen und frommen Bruderschaften von 17. bis 19. Jahrhundert, v: *Studia historica Slovenica* 4 (2004) št. 1, str. 33–58. Na str. 54 je tabela št. 10 o stanju »železne živine« na župnijah v dekanatu Nova Cerkev, ki je vključeval vojniško župnijo, a zanjo podatkov tu ni. Razlog za to je že opisan v uvodnih stavkih: Maček je tabele v razpravi izpisal večji del na podlagi Orožnovega kapitalnega dela, vendar Orožen ni pritegnil virov v graškem deželnem arhivu.

»travo« / krmo oz. oves.²⁹ Gozdov župnija ni imela, zato je ostala tozadevna rubrika v tabeli prazna. Kurivni les si je morala kupovati drugje.

Sledijo na naslednjih dveh straneh pozneje vpisana imena in priimki dveh kmečkih in treh kajžarskih župnijskih podložnikov, ki bodo predstavljeni v nadaljevanju, in posamični sumarni izvlečki iz župnijskih desetinskih urbarjev za vino in žitarice oz. pridelke, torej vsote v letnih desetinskih registrih zabeleženih oddanih desetinskih obvez vina (pravilno: mošta), pšenice, »žita« (*Kohrn*, *Korn*) in ovsa v letih 1743–1748 v takratnih aktualnih merah – za vino v štrtinah (420–520 l) in vedrih (1/10 štrtina, 44–52 l), za žitarice pa v graških četrth (78,72 litra) in maseljih (1/8 četrta).³⁰

Preglednica 1: Izvleček iz župnijskih desetinskih registrov za prejeto desetinsko vino in žitarice v letih 1743–1748 kot del katastrske najave 1749

za oddajo leta / mere	vino		pšenica		»žito«		oves	
	štrtini	vedra	četrth	maseljci	četrth	maseljci	četrth	maseljci
1743	7	-	30	7	14	5	12	2
1744	8	-	38	6	21	7	13	4
1745	5	-	48	3	26	3	15	1
1746	8	5	40	4	22	4	16	7
1747	10	5	31	4	24	7	14	-
1748	11	-	59	-	25	6	18	2
vsote:	50	-	249	-	136	-	90	-
šestletno povprečje:	8	4	41	4	22	5 1/4	15	-

Številkam v gornji preglednici je nujno dodati komentar, saj bi bralec sicer ne imel celovitega vpogleda oz. pojasnil, zakaj je izpisana tako, kot je. Letni desetinski prihodki župnije v vinu in pridelkih jasno kažejo, da je bila na tedanjih obdelovanih poljih podložnikov različnih gospodstev na območju župnije najpogostejše posejana kultura pšenica, sledila sta ji »žito« (v pol stoletja mlajši fasiji župnije leta 1805 pa je namesto tega izraza rž³¹) in oves. Glede na številke v vsotah je bilo razmerje količin pridelkov kar razumljivo: pšenice so imeli v povprečju skorajda dvakratnik količin »žita«, medtem ko se je ovsa v primerjavi s pšenico pridelalo le res dobro tretjino. Zato pa je vest o pridelavi ovsa dovolj izpovedna za trditev, da so vsaj premožnejši kmetje na Vojniškem še tedaj imeli nekaj delovnih konj, katerim je bil oves najljubša hrana. Količine v posamičnih letinah

²⁹ StLA, MTK, Cillier Kreis, Nr. 9 Pf. Konkreten zapis o tem pravi: »Die haltende 4 Stukh S: V: Khüe werden in die Communitet gmain Dobroua genant auf die weydt getriben alwo aber wegen der menge des Vichs keinen Nutzen bringet, sondern mües denen, wie auch denen Pferthen, Ochsen, Vnd Kölbern Von denen Wießen das Graß Extra Ein getragen werden.«

³⁰ Prav tam, Sumarischer Extract Nr. 2 et 3 Auß dem Pfarr Hohenegerischen Vrbario über die Sambentliche gelt. Namina deren Vnterthanen Vndt Keuschler. Was auß denen Zehendt registerien von 6 Jahrn der wein, und getraith Zehendt betraget. Aiß ... «

³¹ Prim. Orožen, *Das Bisthum VIII*, str. 252.

so izjemno nihale, kar je najočitneje pri vinu in pšenici. Pridelek leta 1748, ki je moral biti v vseh pogledih izjemen, je pri vinu presegel oz. pri pšenici praktično dosegel dvakratnik tistih izpred nekaj let, »žito« pa je leta 1745 skorajda doseglo to razmerje v primerjavi z dvema letoma poprej. Pri ovsu tako občutnih nihanj ni bilo; kljub temu je pridelek leta 1748 opazno, kar polovično presegel tistega iz 1743. Podatek o količinah šestletnega povprečja teh desetinskih prihodkov je zanimiv v toliko, da se je z njim lahko prikazalo končno stanje teh količin po odbitju vsakoletno župnijskemu osebju oddanih naturalnih deputatov, kot bo razvidno v nadaljevanju. Za lastne potrebe in za osebje so bodisi povprečne bodisi dejanske letne količine več kot zadostovale (npr. desetinskega vina je oz. naj bi bilo po preračunu vsaj za okrog 2.200 do celo čez 5.000 l).

Sledila je enostranska tabela vseh letnih izdatkov in deputata slanine delovnemu osebju na marofu, najetim dninarjem idr. župnije v denarju.³² Denarne izdatke in slanino bo najlažje predstaviti v preglednici, preostale naturalne deputate osebju pa nato v nekaj stavkih.

Preglednica 2: Izvleček letnih denarnih izdatkov župnije Vojnik v najavi 1749

vrsta izdatka	gld	kr
prvič: letna obnovitvena gradbena dela	10	-
2. letna plača in oblačila dvema hlapcema na marofu in še trem ljudem	48	-
za kurivni les, ki se ga mora zavoljo neobstoječega lastnega gozda letno nakupiti	25	-
za popravila orodja na marofu, kovaška in kolarska dela se letno izda	10	-
za nakup soli se letno izda	23	48
za obdelovanje polj v sklopu marofa, mlatičem in za pobiranje ter transport desetinskih obvez, saj župnija nima podložniške tlake, se letno plača dninarjem	20	-
ljudem na marofu in vsem dninarjem se letno za prehrano na delu da še deputat slanine v vrednosti letno	24	-
vsota:	160	48

V oči bodejo izdatki za delovno osebje župnije in za nakup soli. Vojniški vikar Gregor Haidmann, tretji od zaporedoma tu službujočih vikarjev bratov Haidmann (!), je leta 1716, torej 35 let pred Kvasovo katastrsko najavo, poročal v Gradec o desetih osebah (*meine Gesund*), ki jih je imel na voljo za vsakovrstno ročno delo na župnijskem gospodarstvu in jim je letno v denarju namenil 49 gld.³³ Kvas je kot delovno osebje navedel pet ljudi na marofu in še neznano število dninarjev za razna druga opravila, ki so letno skupaj dobili kar 68 gld v

³² StLA, MTK, Cillier Kreis, Nr. 9 Pf., *Extract. Vber die Jahr:(liche) Von der Pfarr Hohenegg Erforderliche gelt ausgaben sambt der aufgehenden natural passirungen alß.*

³³ Prim. Orožen, *Das Bisthum VIII*, str. 250–251, in o Haidmannovi službi božji v Vojniku str. 256.

denarju ter za prehrano na delu še deputat slanine v vrednosti 20 gld. Tistih pet na marofu tudi ni bilo prav večjih popravil orodja ali kovaških in kleparskih del, za kar je šlo dodatnih 10 gld. Prav tako je nenavadna vsota za nakup soli (23 gld 48 kr), saj je zagotovo niso toliko porabili na samem župnišču za kuho in peko kruha. Zato se lahko upravičeno sklepa na bodisi verjetnejše dodatne deputate soli osebju ali pa celo na kameno sol, ki so jo morda redno dodajali živini za boljšo prebavo na paši. Obe najavi se glede denarnih izdatkov zelo razlikujeta. Ob le-teh se je ljudem na marofu, mlatičem, delavcem za transport desetinskih oddaj, dninarjem idr. dalo letno tudi del desetinskih naturalij: štrtin vina in žitarice v teh količinah: 1 četrť in 2 maseljca pšenice, 13 četrťov in 3 mase-ljce »žita«, 15 četrťov ovsa, 9 četrťov 2 maseljca prosa in 15 četrťov ajde.

Naslednja dvostranska tabela je predstavila vse župnijske podložnike in njihove denarne obveze do zemljiškega gospoda.³⁴ Ti so bili:

- kmetje: Jernej Vogrinec (*Ierney Vogrinz*), Anton Gußej;
- kajžarji: Jakob Šipek (*Schipekh*), Gregor Smrečnik (*Smereznegg, Schme-retschnegg*) in Matej Černoga (*Mathaeus Ze Tschernogä*; pozneje Marko).

Oba kmeta sta bila dolžna letno plačati vsak skupno 11 gld, od česar je letni činž znašal 10 gld in robotnina (nadomestilo za letno tlako oz. obvezno zastonj-sko delo) 1 gld. Vsi trije kajžarji niso plačevali robotnine, njihova obveza je bila le minimalen činž: Šipek 1 gld 45 kr, Smrečnik 3 gld in Černoga 2 gld. Skupno je v denarju župnija dobivala od njih letno 28 gld 45 kr. Gregor Haidmann pod-ložnikov sploh ni omenil, kar bi se lahko razumelo, kot da jih v njegovih letih službe župnija še ni dobila v dar od župnije matere. Nadarbinska fasija župnije iz leta 1805, ki jo je povzel Orožen, pa je imela podatek o le enem kmečkem podložniku in nič o kajžarjih.

Glede denarnih izdatkov župnije (*Abzugs Posten*) je župnik Kvas prav tu dodal še naslednje: »*Treba je opozoriti na dejstvo, da je ta župnija prej spadala pod župnijo Nova cerkev in da je od njenega nastanka (oz. osamosvojitve) na-prej med njima ostala sporna točka. Župnija mati ji je predala v last tudi ta dva kmečka podložnika in tri kajžarje ter še nekaj nepremičnin. Za to pa je zahtevala kot dolžno obvezo Nove cerkve deželi letno doplačilo 75 gld. Le-to vsoto zapiše tamkajšnji župnik med svoje letne dohodke, jaz pa jo vstavim med odhodke.*« To je bila tako imenovana *Endtrichtung*. Na tem mestu je za dodati, da je Orožen iz Haidmannovega poročila o njegovih denarnih izdatkih (1716) povzel: »*Davon habe Ich Iahrlehen den Löbl. Capitel auf Straßburg zu geben pension 75 kr.*« Med vsotama 75 gld in 75 kr je bila seveda občutna razlika, ki pa jo je tu nesmiselno definirati.

³⁴ StLA, MTK, Cillier Kreis, Nr. 9 Pf., *Sumarischer Extract Auß dem Pfarr Hohenegerischen Vrbario über die Sambentliche gelt gaaben der zu den Pfarhoff dienstbahnen Vnterthannen. Namina deren Vnterthanen Vndt Keuschler.*

Vsota vseh letnih denarnih izdatkov vojniške župnije naj bi po Kvasovem izkazu tako znašala 235 gld 48 kr. Po odbitju dobljenih letnih prihodkov od podložnikov je izkazal letni denarni primanjkljaj 207 gld 3 kr, kar je baje moral pokrivati s prihodki od naturalij.³⁵ Ali se je tu znova izkazal kot nedosleden, saj je pozabil na letni deželni davek, ki ga je župnija za posesti seveda morala plačevati? Kot zapisano v repertoriju vložnih aktov celjskega okrožja je bila ta vsota 65 gld 51 kr. Ali pa je bil prav ta davek zaobjet v tistih 75 gld omenjene *Endtrichtung* župniji Nova cerkev? O tem se je težko nedvoumno izjasniti.

Končno je tu še zadnja dvostranska tabela obračuna vseh desetinskih naturalij³⁶ z naslednjim Kvasovim potrditvenim zaključkom. Vsebovala je že znano šestino vseh prihodkov od vinske, žitne in vrečne desetine oz. koplevnika, slednje v količinah poravnanih mernikov prosa in ajde, ter male pravde, ki so jo tvorile kokoši in povesmí prediva; nato pa letni deputat teh naturalij za župnijske delavce na marofu in ostale, in ostanek količin.

Preglednica 3: Zaključna tabela dejanskih letnih župnijskih desetinskih prihodkov in odhodkov v naturalijah v najavi 1749

Vsebuje podatke o povprečni oddaji iz šestletnega obdobja 1743–1748 (šestini) vinskih in žitnih desetini (glej preglednico 1), ki jim je dodal še šestino od vrečne desetine oz. koplevnika ter šestino male pravde, nato letne količine teh pridelkov, dane župnijskim delavcem, in ostanek le-teh.

pridelki	vino	žitna desetina						vrečna desetina / koplevnik				mala pravda		
		pšenica		»žito«		oves		proso		ajda		kokoši	predivo	
mere	štrti-ni	vedra	četrti	mas.	četrti	mas.*	četrti	mas.	četrti	mas.	četrti	mas.	kosi	povesma
šestina šestletne oddaje	8	4	41	4	22	5 1/4	15	-	9	2	15	-	50	8
letno za delavce	1	-	1	2	13	3	15	-	9	2	15	-	-	-
ostanek	7	4	40	2	9	2 1/4	-	-	-	-	-	-	50	8

*mas. – maseljci

³⁵ Prav tam, ... *Erscheines das die Abzugs Posten die gelt ertragnusen übertröffen, undt der abgang aus den natural Einkufften geleßet werden mues per ...*

³⁶ StLA, MTK, Cillier Kreis, Nr. 9 Pf., *Ferere Specification deß Wein = getraydt Vndt Sakh Zehendt, dan der Copleunig Kleinrechten.*

Župnija je za letni deputat osebju in delavcem namenila en štrtin vina, četrtrt pšenice in pa celotno letno desetinsko oddajo ovsa in vrečne desetine, torej prosa in ajde. Kaj se je zgodilo z ostankom, s 7 štrtini vina in 40 četrtri pšenice, saj se teh količin na župnišču zagotovo ni pojedlo in popilo, ni znano.

Nadalje je Kvas dodal tržne vrednosti posamičnih vrst teh desetinskih prihodkov: za žitarice so bile tržne cene tiste že zapisane na zaključni strani prve pole. Štrtin desetinskega vina je imel zavoljo »ugodne stopnje kisline« v tukajšnjem vinu (... *wegen der Sauren güette hierorths*) vrednost 6 gld; kokoš je bila po 2 kr, funt povsem prediva pa po 4 kr. Še o desetinski slami je dodal, da od njene prodaje ni bilo nikakršne denarne koristi, saj so jo porabili na več koncih župnijske posesti, največ pa na marofu, zato od njene prodaje župniji ni prišel niti krajcar.

Za lažje obračunavanje vrednosti pridelkov je dodal še podatek o tamkajšnjem tako imenovanem »celjskem škaflu« (*Ciller schäffl*) oz. lokalni meri, enakovredni 22 polovičnim graškim četrtom.

Prodaja dokajšnjega ostanka oz. viškov desetinskih prihodkov bi lahko bila eden od konkretnih vsakoletnih denarnih prihodkov vojniške župnije, vendar so le-ti neznani. Nenavadno pri tem je, da tudi Orožen prodaje oz. izkupička ne omenja nikjer: vikar Gregor Haidmann je v svojem poročilu o količinah letnih župnijskih desetinskih prihodkov navedel kar 200 veder vina, ki pa ga sam v njegovem dotedanjem enajstletnem službovanju v Vojniku »ni dobil nikdar«, in lepe količine žitaric. O prodaji slednjih na trgu v njegovem poročilu ni niti besede. Kvasova katastrska najava med denarnimi prihodki župnije ne navaja izkupička, kot tudi fasijska najava iz 1805 ne. Enako ni niti besede o obstoju morebitne zakupne pogodbe za viške z bližnjim gospostvom, ne o kakršnikoli zakupnini. Vendar govorita v prid redne vsakoletne prodaje desetinskih viškov dva argumenta; prvi: župnik Kvas je izrecno omenil kritje denarnih izdatkov župnije s prav temi prihodki, in drugi: njegovo natančno definiranje njihovih tamkajšnjih tržnih vrednosti, kar bi bilo v primeru neprodaje povsem nekoristno oz. odvečno. Ali je lahko Kvas z izkupičkom dejansko pokrtil po njegovem izračunu 207 gld letnega denarnega »minusa«, pa ostaja neznano.

O obdavčitvi gozdov ni mogel dodati nič, saj jih župnija ni posedovala.

Sledila je zaključna formulacija župnika Kvasa o verodostojnosti vseh podatkov: ničesar ni zatajil ali odvezl, kar je jamčil s svojo duhovniško vero in zaupanjem, potrdil z lastnoročnim podpisom in pečatil s svojim pečatom.³⁷

Primerjava terezijanske katastrske najave in dobrega pol stoletja mlajše fasijske najave župnijske nadarbine iz leta 1805 pokaže tako ujemanja kot tudi nekatere razlike. Največ ujemanj je ostalo glede stanja dominikalne posesti (polja, travniki). Opazne pa so bile tudi razlike oz. nedorečenosti v denarnih prihodkih in izdatkih.

³⁷ StLA, MTK, Cillier Kreis, Nr. 9 Pf., župnija Vojnik, 26. 7(Septem)ber (1)749, rdeč osebni pečat in signatura.

V deželni prestolnici s Kvasovo najavo niso bili zadovoljni. Zanimale so jih mnoge dodatne podrobnosti glede pridelave poljščin, glede župnijske živine, desetinskih registrov, denarja in podobno. Kvas je zato že v istem letu prvič in marca 1750 vnovič pojasnjeval graškemu direktoriju zadeve v zvezi z njihovimi poizvedbami. Drugič je v dodatna pojasnila na vprašanje o morebitnih šiftnih registrih župnije zapisal: »... *Le-teh na župnišču nikdar niso zapisovali. Župnija je imela le dva kmečka podložnika, od katerih je bil le eden obvezan k plačilu 10 gld. Od te vsote pa se je moralo na sedež komisariata Nova Cerkev oddajati die Endtrichtung.*« Hkrati je izpisal novo sumarično tabelo količin obvez iz desetinskih registrov.³⁸ S tem se je glede na svojo lansko najavo le še dodatno zapletel, saj npr. podatek o plačilu obveze 10 gld le enega kmečkega podložnika nikakor ni držal – ali pa mu ga je župnija vmes kar odpustila (?).

Očitno je bilo, in to se je izkazalo hitro po nastopu župnika Gašperja Rupnika (*Caspar Ruppnick*) v toku leta 1751, da je imela prvotna katastrska najava precejšnje luknje. Vsi časovno nadaljnji oz. med 1751–1761 ohranjeni dokumenti v pričujočem vložnem aktu župnije so tako ali drugače povezani z njo oz. so odmevi nanjo. Sam Kvas je v zgodnjem letu svoje smrti po nekajkratnih dopisovanjih z graškimi oblastmi naposled vložil uradno pritožbo, katere predmet so bile v bistvu malenkosti, kot recimo o izkupičku prodaje desetinske slame.³⁹

To pa je bila le ena v nizu Rupnikovih intervencij na prvotno luknjasto najavo. Že konec decembra 1751 ali v začetku januarja 1752 je kot odgovorna oseba župnije pred oblastmi v Gradcu vložil uradno tožbo proti trgu Vojnik. Srž obeh pritožbenih točk je bil odnos župnija–trški magistrat, v katerem je svojo vlogo odigral Kvas. Pod 1. točko je Gašper zapisal naslednje: »župnijski cerkvi in dvema njenima podružnicama pripadajoča in služnostna zemljišča je trg Vojnik *doniral le-tem cerkvam tako, da zanje na osnovi trškega urbarja sam trg zanje poravnava vse deželne obveze, cerkve pa si v smislu »miloščine« same krijejo služnostne obveze trga do njih kot sta osvetlitev in vzdrževanje (verjetno notranjosti cerkva, op. A. H.). Vendar so te služnostne obveze zavoljo storjene napake tako umrlega tukajšnjega predhodnika Maksimilijana Kvasa kot tudi trga sčasoma izginile. Posledično sta v breme teh cerkva kot obveza padla tako rustikalni kot tudi dominikalni davek. Zato župnija prosi za ureditev oz. povrnitev v prejšnje stanje. Pod 2. točko pa: trg se je zavezal k darovanju 20 funtov voska za sveče cerkvam letno, dobivali pa so le dva funta. Zato prosijo za ureditev tudi*

³⁸ StLA, MTK, Cillier Kreis, Nr. 9 Pf. Prav tam, koncept dopisa graških oblasti župniku v Vojniku glede nekaterih vprašanj, in Kvasov odgovor, oboje s. d., s. l. Za slednje glej prilogo 1; Maksimilijan Antonij Kvas oblastem v Gradec, župnišče Vojnik, 24. 3. 1750.

³⁹ Prav tam, *Viertl Cilli Beschwerden des Maximiliani Quass Pfarrers zu Hohenegg, wegen seines pfarrlichen befunds eines theils, und andertens wegen der kkirchen Sancti Bartholomaei, dann filialen Sancti Floriani, et B:(eatae) V:(irginis) Mariae Dolorosae, de praesentato 7:(Septima) February (1)751. den Pfarr=hof betref:(fendt).* Vidimus deželnega knjigovodstva: Gradec, 12. 5. 1751 in 18. 6. 1751.

tega.» Neobvezujoče prvotno mnenje dežele k 1. točki je bilo, da se iz priložene dokumentacije ni dalo razbrati, za konkretno katere služnostne obveze trga do cerkve je šlo, in so zato razpisali ponovno obravnavo. V 2. točki pa so pritožbo zavrnilo zavoljo nedorečenosti pritožbe.⁴⁰

Rupnik je bil primoran poleti 1753 naposled pripraviti novo katastrsko najavo župnije Vojnik. Njegov tokraten vložni akt je uvajalo sumarno subreparticijsko poročilo o celoti župnijske posesti, desetinskih prihodkov in obvez petih župnijskih podložnikov, ki ga v Kvasovi najavi ni. Dominikalno posest je sestavljalo šest polj in štirje travniki. Od podložnikov se je dobilo činž, od ljudi v celotni župniji pa desetinsko slamo, vinsko desetino (8 štrtinov 4 vedra), žitno desetino: pšenica, »žito«, oves; vrečno desetino: proso, ajda; malo pravdo: 50 kokoši in povesme prediva; in tudi prisilno delo (tlako) podložnikov – skupaj 30 dni ročne tlake s prehrano ter šest dni dvovprežnih voženj brez prehrane, za kar je Kvas nekaj let poprej trdil, da je župnija nima. Tabela A je nato razdelala vsebino poročila, skratka predstavila v dokajšnji meri enak izvleček stanja obvez in podložnike kot prvotna najava: urbarialne dolžnosti, denarne obveze; na novo pa je bila torej dodana ročna in vozna tlaka podložnikov.

Dva podložnika gosposčine Založe, Luka in *Klädenhardt* in Štefan, sta imela do župnije obvezo *zum Tüsch lechen* (morda pogostitve ob obisku župnika?).⁴¹

Leto in pol pozneje je spor župnije s trgom prešel v novo fazo, saj nobena stran ni hotela popustiti niti za ped. Takratni trški sodnik Maksimilijan Rožman je bil namreč prisiljen v službeno pot v Gradec na vpogled in seznanitev z Rupnikovo pritožbo, ki torej še ni bila razrešena. Po opravljenem vpogledu je to moral potrditi s podpisom kratkega potrdila.⁴²

Tudi Gašper Rupnik je v njegovi najavi iz 1753 spregledal zabeležiti pomembno dejstvo: od tam naštetih, v sklop župnijskega marofa spadajočih dominikalnih površin je župnija tri polja in en travnik dajala v najem. Zato je julija leta 1761 z lastnim pečatom in podpisom overovil nov seznam prav teh površin in njihove najemnike ter mu dodal še prošnjo na graške deželne oblasti za potrditev novoizpisanega vojniškega župnijskega urbarja. Štirje najemniki so takrat bili Janez Rednak, Matej Gajšek, Jurij Andorfer in Tomaž Vidmar. Za letne najemnine je župnija dobivala skupno minimalno vsoto 2 gld 30 kr 37 den. Vlogo so na deželnem knjigovodstvu v Gradcu dokončno obdelali 20. avgusta, omenjene najeme pa so nato po naročilu deželnega odbora takoj vnesli v župnijski urbar.⁴³

⁴⁰ StLA, MTK, Cillier Kreis, Nr. 9 Pf., pritožba župnika v Vojniku Gašperja Rupnika deželnim oblastem glede župnijske cerkve sv. Jerneja in dveh podružničnih cerkva sv. Florijana in Presvete device Žalostne Marije, deželnim oblastem predstavljena 4. 1. 1752, in pripis zanjo pristojnega deželnega uradnika, Gradec, 18. 1. 1752.

⁴¹ Prav tam, župnišče Vojnik, 12. avgusta 1753.

⁴² Prav tam, Gradec, 13. januar 1755 (glej prilogo 2).

⁴³ Prav tam, Dopis Gašperja Rupnika, župnišče Vojnik, 25. julij 1761.

PRILOGE

Dokument št. 1: Dodatna pojasnila župnika Maksimilijana Kvasa na prvi odziv iz Gradca na poslano katastrsko najavo v letu 1749.

Vir: StLA, MTK, Cillier Kreis, Nr. 9 Pf.

Hochlöbl:(iches) in Landes rectificationaller gnedigst angestelltes Directorium ../

Über die erfundene Anstende die Fassion des pfarrhof Hohenegg in Virtl Cilli betref:(fendt)

Ad 1mum: daß die Fexung bey denen Baufeldern dasigen pfarrhofs excluso Semine sich auf 3 körner belaufen.

2do: wirdet bey dasigen pfarrhof khein halt zünß ein genomben, weillen dise khleine hueth waydt Vor daß haimbische R:(eden)do Vih fast nicht Erkhlekhlich.

3tio: Verfallet in Zehend getrayd alda Von anno (1)742 biß inclusive (1)747 daß ist Von 6 Jahriger Ertragnus WaiZ 1031 schöber 5 garmb, khorn 575 schöb:(er) 40 garmb Haber 273 schöb:(er) also belaufet sich das Zusamben gemischte Stroh in einen Jahr biß 15 ainspanige wägen á:(in) per 42 Xr: Von wellichen wehnig Verkhaufft sondern Vor das haimische R:(eden)do Vih Zur einstroh Verbraucht wird, Item Jährlichen 3 schöber schäb á:(in) per 51 Xr: welliche Zu der bedachung bey den pfarrhof gebraucht werden.

Dokument št. 2: Maksimilijan Roßman, trški sodnik Vojnika, potrdilo o opravljenem vpogledu v subreparticijski spis župnije Vojnik v deželni registraturi kot tožena stranka, 1755.

Vir: StLA, MTK, Cillier Kreis, Nr. 9 Pf.

Daß mir Endes Vnterscribenen die Eingelegte Subrepartition Von der Pfarr Hohenegg in Cillier auß der Kayl:(serlichen) Königl:(lichen) Landes Rectifications Registratur Adjustierter samt denen steuerbüchlen extradiert worden, wiert Von mir als Committierten hiemit beschounet. Grätz den 13 Jener 755. Max Roßman, der zeith Marchrichter.

VIRI IN LITERATURA

Viri

Arhivski viri

Steiermärkisches Landesarchiv Graz (StLA)

Laa. Archivum Antiquum, Gruppe I (Umfang, Statistik und Geschichte des Landes) 2.o: Häuserzählung 1754: Cillier Kreis, Karton 18.

Maria-Theresianischer Kataster (MTK), Cillier Kreis: Repertorium B(and) Nr. 185; Akten.

Nadškofijski arhiv Maribor (NŠAM)

Matične knjige, matricula-online.si Nadškofija Maribor, župnija Vojnik sign. 04488 - mrliška knjiga 1702–1754.

Objavljeni viri

Orožen, Ignaz, *Das Bisthum und die Diözese Lavant. VIII. Theil. Das Dekanat Neukirchen*. Maribor (Marburg) 1893.

Ožinger, Anton, *Vizitacijski zapisniki savinjskega arhidiakonata goriške nadškofije 1751–1773 / Atti delle visite pastorali nel Arcidiaconato di valle Saunia della arcidiocesi di Gorizia / Die Berichte der Pastoralvisitationen im Archidiakonat Saunien der Erzdiözese Görz*, Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana, 1991.

Literatura

Curk, Jože, Slovenska Štajerska v popisu iz leta 1754, v: *Kronika* 35 (1987), zv. 1/2, str. 4–8.

Hackl, Bernhard, Die Theresianische Steuerrektifikation in der Steiermark 1748–1763.

Das Ringen zwischen Landesfürst und Landständen um die Neuordnung des Gültsteuersystems, v: *Zeitschrift des Historischen Vereines für Steiermark*, Jahrgang 89/90 (1998/99), str. 165–225.

Kolar, Bogdan, *Pod varstvom sv. Jerneja. Župnija Vojnik nekoč in danes*, Katoliško-kulturno društvo Ivan Šopar, Vojnik 2023.

Maček, Jože, »Eisernes Vieh« im Eigentum einiger untersteirischer und kärntnerischen Kirchen und frommen Bruderschaften von 17. bis 19. Jahrhundert, v: *Studia historica Slovenica* 4 (2004), št. 1, str. 33–58.

POVZETEK

Razprava je obdelava terezijanske katastrske najave v zvezi z dominikalno in rustikalno posestjo župnije sv. Jerneja v Vojniku. Terezijanski popisni in katastrski viri dajejo vsaj okvirni vpogled v obseg in stanje njene takratne posesti, vrste in količine prihodkov in izdatkov in sploh gospodarjenja župnije. Obstajata tudi katastrski najavi vojniške bratovščine sv. Florijana in tukajšnjega beneficija sv. Florijana. Zajeti so predvsem katastrski viri iz let 1749–1761, z malce dodatki iz prvega terezijanskega popisa hiš in hišnih gospodarjev 1754. Prvotno katastrsko najavo župnije je leta 1749 na okrožno glavarstvo v Celju vložil takratni vojniški vikar Maksimilijan Antonij Kvas. Vsebovala je več dvostranskih in enostranskih posebnih tabel in zaključno tabelo. Z njimi je prikazal takratne župnijske nepremičnine, količine letnih prihodkov iz desetinskih obvez vsega na prostoru župnije živečega prebivalstva, letne denarne prihodke, izdatke in obveze župnije, njene podložnike in njihove denarne ter druge obveze do župnije kot zemljiškega gospoda.

Najava pa je izkazovala preveč slabosti in pomanjkljivosti, da bi jo deželne oblasti v Gradcu kar na hitro potrdile. Pričelo se je dopisovanje na relaciji Gradec–župnija: že Kvas je moral večkratno pojasnjevati in dopolnjevati podatke, pri čemer se je v odgovorih zapletal. Vložil je celo uradno pritožbo. Po njegovi smrti leta 1751 je novi vikar oz. župnik Gašper Rupnik po več dopisih z oblastmi moral oddati novo, izpopolnjeno katastrsko najavo. Leta 1753 je tožil trg Vojnik zavoljo še neurejenih zadev iz Kvasove dobe. Zadnji dokument v katastrski najavi župnije Vojnik je Rupnikov dopis v Gradec iz julija 1761, s katerim je podal informacijo o dajanju župnijskih njiv in travnika v letni najem.

Ključne besede: *župnija Vojnik, 18. stoletje, terezijanski kataster, zemljiška posest, terezijanski popis hiš*

Summary

FIEFS, INCOME, AND MANAGEMENT OF THE PARISH OF VOJNIK IN SELECTED THERESIAN SOURCES

The article focuses on the Theresian cadastral announcement related to the dominical and rustical property of the parish of sv. Jernej in Vojnik. Theresian census and cadastral sources present at least a partial insight into the scope and state of property at the time, types and amounts of income and expenses, and a general overview of the parish management. There also exist two other cadastral announcements, one for the brotherhood of sv. Florijan and the other for the benefice of sv. Florijan, both in Vojnik. The announcements encompass primarily cadastral sources from 1749–1761, with scarce additions from the first Theresian census of houses and house owners from 1754. The original cadastral announcement for the parish was submitted to the district administration in Celje in 1749 by the vicar in Vojnik at the time, Maksimilijan Antonij Kvas. It included several two- and single-page special tables and one final table. They were used to declare the parish real estate of the time, the amounts of annual income from the tithe duty of all inhabitants living in parish, annual monetary income, expenses and duties of the parish, and its serfs and their monetary and other duties towards the parish as the landlord.

However, the announcements included too many discrepancies and shortcomings for the provincial authorities in Graz to confirm it immediately. This was the beginning of a lengthy correspondence between Graz and the parish: Kvas was asked several times to explain and supplement data whereby he frequently tied himself up in knots. He even filed a formal complaint. After his death in 1751, the new vicar or priest Gašper Rupnik, following several letters from the authorities, had to file a new, supplemented cadastral announcement. In 1753, he sued the Vojnik market authorities for the still unsettled affairs from Kvas' period. The last document in the Vojnik parish's cadastral announcement is Rupnik's letter to Graz from July 1761, in which he presented the information about the lease of the parish fields and a meadow.

Keywords: *Vojnik parish, 18th century, Theresian cadastre, feudal estate, Theresian house census*